

ОЧІКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ЇХ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ: АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

Лисенко А.М., кандидат економічних наук, доцент,
Центральноукраїнський національний технічний
університет, м. Кропивницький, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8193-4267>

Дослідження очікувань підприємств промисловості щодо перспектив розвитку їх ділової активності проводиться Державною службою статистики України за Методикою розрахунку індикаторів ділових очікувань [1], розробленою з урахуванням національних потреб, рекомендацій експертів ЄС у рамках проекту Twinning «Сприяння процесам удосконалення Державної служби статистики України з метою покращення її потенціалу та продукції», окремих положень документів, які регламентують процес систематизації показників обстеження доходів та умов життя населення в країнах ЄС (EU-SILC) [2].

Розрахунок індикаторів ділових очікувань здійснюється з метою отримання зіставної з даними країн-членів ЄС статистичної інформації стосовно тенденцій ділової активності промислових підприємств України. Джерелами інформації для визначення індикаторів ділових очікувань є систематизовані дані державних статистичних спостережень «Стан ділової активності підприємств», а також дані із зовнішніх джерел стосовно відповідних компонентів, задіяних у розрахунку.

Органи статистики при визначенні очікувань промислових підприємств щодо перспектив розвитку їх ділової активності за видами економічної діяльності та основними промисловими групами застосовують 13 складових [3]:

1. Індикатор ділової впевненості в промисловості;
2. Індикатор ділового клімату в промисловості;
3. Оцінка змін обсягу виробництва продукції в промисловості за попередні три місяці;
4. Оцінка змін обсягу замовлень на виробництво продукції (попиту) у промисловості за попередні три місяці;
5. Оцінка поточного обсягу замовлень на виробництво продукції (попиту) у промисловості;
6. Оцінка поточного обсягу іноземних замовлень на виробництво продукції (експортного попиту) у промисловості;

7. Забезпеченість замовленнями промислових підприємств (місяців);
8. Оцінка поточного обсягу запасів готової продукції у промисловості;
9. Очікувані зміни обсягу виробництва продукції в промисловості в наступні три місяці;
10. Оцінка майбутнього розвитку бізнес-ситуації промислових підприємств;
11. Очікувані зміни відпускних цін на продукцію промисловості в наступні три місяці;
12. Очікувані зміни кількості працівників на промислових підприємствах в наступні три місяці;
13. Очікувані зміни обсягу іноземних замовлень на виробництво продукції (експортного попиту) у промисловості в наступні три місяці.

Динаміку індикаторів ділової впевненості та ділового клімату в промисловості у січні-лютому 2024 р. відображено на рис. 1.

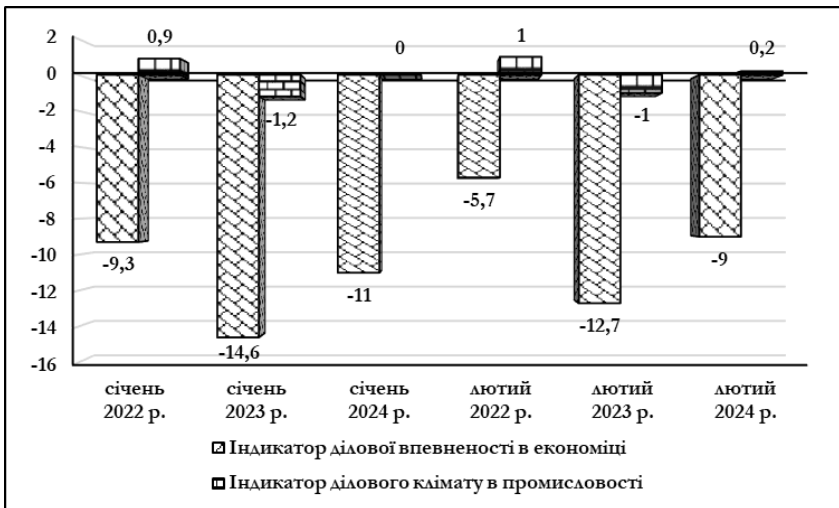

Рис. 1. Динаміка індикаторів ділової впевненості та ділового клімату в промисловості України у січні-лютому 2022-2024 р.

Джерело: побудовано автором на підставі [3]

Упродовж січня-лютого 2022-2024 рр. найнижчі значення індикатора ділової впевненості та ділового клімату спостерігалися у січні та лютому 2023 р.

При здійсненні розрахунку індикатора ділової впевненості застосовують непрямий метод сезонного коригування. При цьому використовують інформацію про сезонно скориговані значення балансів: оцінки поточного обсягу замовлень на виробництво, очікуваних змін обсягів виробництва промислової продукції в наступні три місяці, поточного обсягу запасів продукції. З урахуванням сезонно скоригованих значень визначають середнє арифметичне значення за допомогою функції СРЗНАЧ у Excel. Для визначення індикатора ділового клімату проводиться факторний аналіз в SPSS.

Результати оцінки змін обсягу виробництва продукції та обсягу замовлень на виробництво продукції (попиту) в промисловості за попередні три місяці узагальнені в табл. 1.

Таблиця 1

**Оцінка змін обсягу виробництва продукції
та обсягу замовлень на виробництво продукції (попиту) в
промисловості України за попередні три місяці**

Показник	Жовтень-грудень 2023 р.					Листопад 2023 р. – січень 2024 р.				
	збільшився	не змінився	зменшився	немає відповіді	баланс	збільшився	не змінився	зменшився	немає відповіді	баланс
Оцінка змін обсягу виробництва продукції	28	43	29	0	-1	23	46	31	0	-8
Оцінка змін обсягу замовлень на виробництво продукції	24	47	29	0	-5	19	51	30	0	-11

Джерело: узагальнено автором на підставі [3]

Дані щодо оцінки поточного обсягу замовлень на виробництво продукції (попиту), іноземних замовлень на виробництво продукції (експортного попиту), запасів готової продукції у промисловості узагальнено в табл. 2.

Таблиця 2

Оцінка поточного обсягу замовлень на виробництво продукції (попиту), іноземних замовлень на виробництво продукції (експортного попиту), запасів готової продукції у промисловості України у січні-лютому 2024 р.

Місяць	Оцінка поточного обсягу:														
	замовлень на виробництво продукції (попиту)					обсягу іноземних замовлень на виробництво продукції (експортного попиту)					запасів готової продукції				
	більш ніж достатній	достатній	недостатній	немає відповіді	баланс	більш ніж достатній	достатній	недостатній	немає відповіді	баланс	дуже великий	достатній	дуже малий	немає запасів	баланс
Січень	1	60	39	0	-38	1	26	29	44	-28	3	59	12	26	-9
Лютий	1	60	39	0	-38	1	25	30	44	-29	3	60	12	25	-9

Джерело: узагальнено автором на підставі [3]

Забезпеченість промислових підприємств замовленнями у січні та лютому 2024 р. була ідентичною (4,2).

Результати оцінки майбутнього розвитку бізнес-ситуації в промисловості у січні та лютому 2024 р. є такими: легко передбачити – відповідно, 1 та 1; досить легко передбачити – 4 та 3; досить важко передбачити – 54 та 56; важко передбачити – 41 та 40; немає відповіді – 0 та 0; баланс – 65 та 65. Очікуються наступні зміни експортного попиту на промислову продукцію у лютому-квітні 2024 р.: збільшиться – 9; не зміниться – 40; зменшиться – 8; не буде експорту – 43; баланс – 1 [3].

Дані оцінки очікуваних змін обсягу виробництва продукції в промисловості, відпускних цін, кількості працівників в наступні три місяці (на лютий-квітень 2024 р.) узагальнені в табл. 3.

Таблиця 3

Оцінка очікуваних змін обсягу виробництва продукції в промисловості, відпускних цін, кількості працівників у лютому-квітні 2024 р. по Україні

Місяць	Оцінка очікуваних змін:														
	обсягу виробництва					відпускних цін					кількості працівників				
	збільшиться	не зміниться	зменшиться	немає	баланс	збільшиться	не зміниться	зменшиться	немає	баланс	збільшиться	не зміниться	зменшиться	немає	баланс
Лютий-квітень	25	55	20	0	5	31	67	2	0	29	7	76	17	0	-10

Джерело: узагальнено автором на підставі [3]

Визначення розглянутих індикаторів сприяє гармонізації системи оцінювання очікувань підприємств промисловості України щодо перспектив розвитку їх ділової активності до європейських стандартів.

Література:

1. Методика розрахунку індикаторів ділових очікувань: Наказом Державної служби статистики 03.12.2021 р. № 301. Дата оновлення: 21.12.2022. URL: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/301/301.pdf (дата звернення: 02.03.2024).

2. EU statistics on income and living conditions. An official website of the European Union (Eurostat). URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-statistics-on-income-and-living-conditions> (date of access: 02.03.2024).

3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.03.2024).